

Ursprung och identitet -

En kvalitativ studie om hur adopterade kan uppfatta den biologiska familjens betydelse för vilka de är

Amanda Larsson

Vt - 2012

Handledare: Mikael Sandgren

ABSTRACT

Author: Amanda Larsson

Title: Origin and Identity – A study about how adoptees can apprehend the significance of the biological family for who they are

Supervisor: Mikael Sandgren

The purpose of this study is to find what meaning the biological family has for the sense of identity among adoptees as well as what meaning the possibility to be able to talk about the adoption with the adoptive family have for the adoptees. Identity has many meanings but the kind of identity that I will use here is self-identity, the way you look at and define your-self. This study is based on interviews with six adoptees. Both adoptees from other countries (4) as well as adoptees adopted within Sweden (2) take part. The meaning of the biological family for the sense of identity where discussed as well as the childhood at the adoptive family. In order to understand how identity arise theories where used to analyze the material, these theories where Essentialism and Social constructionism. Several analytical terms within identity in a wide sense where also used in order to discuss the adoptees different views on their identity. Most of the adoptees thought that being able to talk about the adoption with the adoptive family where very important. The once who had not been able to do that in their youth thought of the adoption as something to be ashamed of. Four of the adoptees had met their biological family but the feeling of how important the meeting where varied among the adoptees.

Key words: Adoption, identity, subidentity, biological family, adoptive family

Innehållsförteckning

Förord	5
Inledning.....	6
Problemformulering.....	6
Syfte	7
Frågeställningar	8
Begreppsdefinition.....	8
Bakgrund	8
Kort historik.....	8
Nationell adoption.....	8
Utlandsadoption	9
Metod	10
Val av metod.....	10
Metodens tillförlitlighet.....	11
Val av intervjupersoner.....	12
Genomförande av intervjuer	13
Bearbetning.....	14
Etiska överväganden	14
Tidigare forskning	15
Om adoptioner	15
Om identitet	16
Teori	17
Begreppet identitet.....	17
Totalidentitet och subidentitet	18
Socialkonstruktivism	20
Essentialism	21
Empiri och analys	21
Identitet	22
En fråga om etnicitet.....	25
Att tala om adoptionen.....	28
Att träffa den biologiska familjen.....	31
Avslutande diskussion.....	35

Återkoppling till frågeställningar	35
Egna reflektioner	37
Referenslista	39
Bilaga 1 - Informationsmail	41
Bilaga 2 - Intervjuguide.....	42

Förord

Tusen tack till alla underbara intervjupersoner som avsatt ledig tid åt att berätta sina innersta hemligheter för mig, utan er hade inte denna uppsats varit möjlig.

Tack även till min handledare Mikael Sandgren för visdomsord längs vägen.

Tack!

Inledning

Problemformulering

De senaste åren har vi i tv-programmet Spårlöst kunnat följa adopterades sökande efter sitt ursprung. De adopterade berättar i programmet om hur okunskapen kring det biologiska ursprunget och vilka de biologiska föräldrarna är fört med sig en ständig fundering om hur livet kunde varit annorlunda (Tv4, 2012). Många av de som deltar i programmet beskriver också hur deras adoption bidragit till att en del av deras identitet alltid saknats. Flera av de som deltar i programmet beskriver just sökande av ett ursprung och identitet som anledningen till deras medverkan i programmet (Ibid, 2012). En del beskriver livet som ett pussel där bitar fattas, bitar som krävs för att själen ska bli hel. Men vilken betydelse tillskriver adopterade det biologiska ursprunget för identiteten? Har adopterade endast i program som Spårlöst porträtterats som förtvivlat sökande efter delar av sin identitet?

Studier har visat att adopterade barn riskerar i högre grad än andra barn att utveckla ett normbrytande beteende (Andershed, Enebrink & Andershed, 2007). Det är dock viktigt att poängtera att av alla adopterade barn utvecklar majoriteten inte ett normbrytande beteende. Jämför man gruppen adopterade barn med icke adopterade barn är det dock så att det är fler adopterade än icke adopterade som utvecklar ett normbrytande beteende (Ibid, 2007). Vidare finns det även bland adopterade en ökad sårbarhet var det gäller psykiska symptom (Lindblad, Hjern & Vinnerljung, 2007). Att adopterade har större risk att utveckla ett normbrytande beteende samt större sårbarhet var det gäller utvecklandet av psykiatriska symptom visar att adoptioner som forskningsområde är intressant för socialt arbete.

När det gäller identitet hos adopterade har det i flera studier tagit del av talats om etnisk identitet (Irhammar, 1997). Med detta menar man om man som adopterad ser sig som svensk eller som t.ex. korean eller varken eller. Det man dock inte gjort i några av de undersökningar jag tagit del av är att studera vad som påverkar identitetsformandet och hur viktiga olika delar är för hur självidentiteten

ska uppfattas och formas. I denna undersökning ska jag utifrån intervjuer med adopterade undersöka hur självidentiteten kan förstås. Självidentiteten kommer i denna studie undersökas utifrån den adopterades uppfattning om betydelsen av den biologiska- respektive adoptivfamiljen. Med självidentitet syftas här till hur man ser på sig själv, vem man är. Denna undersökning omfattar såväl adoption inom Sverige som utlandsadoption.

Identitet är ett begrepp som är förhållandevis svårt att definiera. Det används ofta, har många olika innebörder och det definieras också olika av olika människor (Hammarén & Johansson, 2007). Det talas om identitet i förhållande till om den är självdefinierad eller utifrån-definierad och samtidigt talas det om identitet i förhållande till klasstillhörighet och etnisk-, kulturell- och nationellbakgrund. Ett annat samtalsämne är hur identiteten skapas. Två teorier som används ofta för att karakterisera identitetens uppkomst är motpolerna essentialism och socialkonstruktivism.

En annan del av denna undersökning är möjligheterna att tala om sin adoption med adoptivfamiljen. Resultaten i en undersökning visar att adopterades intresse för att söka sitt biologiska ursprung i stor utsträckning beror på hur god kommunikationen med adoptivföräldrarna varit om adoptionen under uppväxten (Irhammar, 1997). Resultaten gör det intressant att undersöka inte bara det biologiska ursprungets betydelse för självidentiteten utan även adoptivfamiljens betydelse. Kan adoptivfamiljens eventuella ointresse för att diskutera adoptivbarnets ursprung bidra till ett större intresse för det biologiska ursprunget och känslan av att det biologiska ursprunget är av stor betydelse för självidentiteten hos den adopterade?

Syfte

Denna undersökning syftar framför allt till att förstå vilken betydelse adopterade tillskriver deras biologiska ursprung för självidentiteten samt vilken betydelse möjligheten att kunna tala om adoptionen med adoptivfamiljen har för den adopterade.

Frågeställningar

- Hur beskriver adopterade sin identitet?
- Vilken betydelse har den biologiska familjen för självidentiteten hos adopterade?
- Vilken betydelse har möjligheten att kunna tala om sin adoption med adoptivfamiljen?

Begreppsdefinition

Identitet är ett svårdefinierat begrepp och därför krävs här ett förtydligande av vad som menas i denna uppsats när begreppet används (Irhammar, 1997). Det finns ingen konsensus emellan begreppets användare vare sig det gäller definition eller användning av begreppet. Begreppet nyttjas ibland som en beskrivning av individen eller dennes självuppfattning, och ibland beskrivs den som en process (Irhammar, 1997). Dessutom finns det olika typer av identitet, detta nämns och avgränsas mer under rubriken Teori nedan då olika analytiska begrepp inom identitet ska användas för att analysera empirin. I Svensk Ordbok (Svenska Akademin, 2009) beskrivs identitet som ”(medvetande om) egen existens och särart” (s.1299), med detta menar jag att identitet här syftar till en medvetenhet av att veta vem man är, det som definierar en person och gör en person unik.

Bakgrund

Kort historik

Nationell adoption

Antalet barn som lämnas för adoption inom Sverige har minskat mycket på grund av de förbättrade sociala och ekonomiska förhållanden för ensamstående mödrar,

en liberalare abortpolitik, förbättrade preventivmedel samt fler och bättre stödåtgärder till familjer med svårigheter (Irhammar, 1997). Fram till 1965 föddes ca 1000 svenska barn som lämnades för adoption. Året 1968 var det lika många barn som utlandsadopterades som svenskadopterades. Efter detta adopterades fler barn utomlands ifrån än inom Sverige (Landerholm, 2003). I dag lämnas ytters få spädbarn för adoption inom Sverige, ca 20 stycken varje år bortsett från styvbarnsadoptioner. Ytterligare ca 20 stycken äldre fosterbarn adopteras varje år (Nordin Jareno, 2007). År 2003 fanns det drygt 85 000 svenskadopterade barn i Sverige, inkluderat både styvbarnsadoptioner och adoptioner till ensamstående mödrar, detta kan jämföras med att det samma år fanns 50 000 utlandsadopterade i Sverige (Landerholm, 2003).

Utlandsadoption

Sedan 1960-talet har internationell adoption varit ett känt begrepp i Sverige (Irhammar, 1997) men den första lagen rörande adoption stiftades redan 1917 (Nordin Jareno, 2007). Bortsett från en period under andra världskriget då barn från framför allt Finland adopterades till Sverige började svenska familjer adoptera barn från andra länder först i mitten av 60-talet (Irhammar, 1997). Från att under 60-talet varit relativt få kulminerade antalet adoptioner under slutet av 1970-talet, då började man tala om de etiska svårigheterna gällande adoption (Irhammar, 1997). Då efterfrågan efter att adoptera var hög kunde ursprungsländerna ställa krav på blivande adoptivföräldrar (Nordin Jareno, 2007). Resultatet blev lagen om internationell adoptions hjälp (LIA) som trädde i kraft 1979, på grund av den kan idag endast auktoriserade adoptionsorganisationer förmedla adoptivbarn från andra länder. Idag finns fem auktoriserade adoptionsorganisationer (MIA, 2012). I slutet av 80-talet minskade antalet adoptioner. Förändringar hos ursprungsländerna beträffande tillvägagångssättet under adoptioner var en anledning, en annan var att kraven ändrats då det fanns fler väntande adoptivföräldrar än de fanns barn att adoptera (Nordin Jareno, 1997). Krav som ändrades var t.ex. gällande ålder på såväl adoptivbarnet som de adopterande föräldrarna. Antalet adoptioner minskad även då det vid denna tid blivit möjligt att få donerad sperma, insemineras och därmed föda sitt "egna" barn inom familjen (Nordin Jareno, 2007). Under 90-talet blev det möjligt att adoptera

barn från bland annat Östeuropa, vilket kan ha varit en anledning till att adoptioner ökade en aning. Vid adoption av ett Östeuropeiskt barn kunde man allt som oftast inte se att barnet var adopterat till skillnad från vid adoption av ett barn från ett afrikanskt eller asiatiskt land.

Idag krävs medgivande från socialnämnden för att få lov att adoptera, dessförinnan måste de blivande föräldrarna genomgå en obligatorisk föräldrautbildning, även en utredning av de som ansökt om att få adoptera genomförs, som underlag för socialnämndens beslut (Nordin Jareno, 2007).

Sedan man började adoptera barn till Sverige har ca 50 000 barn kommit. Nu för tiden adopteras ca 800 barn varje år till Sverige. Under 2011 adopterades flest barn från länderna Kina, Colombia och Sydkorea (MIA, 2012).

Metod

Val av metod

Jag har valt att använda mig av kvalitativ metod i form av semistrukturerade intervjuer. Främst kan mitt val av kvalitativ metod motiveras av att den framhåller den vardagliga kontexten hos intervjupersonerna vilket är mitt fokus i denna undersökning (Bryman, 2011). Det som jag på förhand har för avsikt att beskriva med min uppsats är hur adopterade beskriver sin identitet. Den vardagliga kontexten är i detta sammanhang betydelsefull och riskerar, enligt mig, att försvinna i en kvantitativ undersökning. Jag tror även att det vid tillämpning av kvantitativ metod är svårt att fånga det personliga hos varje person i undersökningen, vilket jag tror är viktigt och ger djup i en studie som denna.

Intervjuerna i denna undersökning utgår från ett så kallat inifrånperspektiv, där intervjupersonen utgår från upplevelser och minnen hos denne själv. Det är enbart intervjupersonen som bestämmer vad som delges och inte. Det intressanta med denna metod/detta perspektiv är inte sanningshalten i det intervjupersonen

berättar, alltså huruvida faktan i dennes berättelse är sann eller ej utan det som är väsentligt är versionen av dennes liv som delges (Ehn & Öberg, 2011).

Vid val av typ av intervju dvs. till exempel strukturerad eller ostrukturerad intervju osv. har jag valt semistrukturerade intervjuer då det här finns utrymme för mig som intervjuar att ställa uppföljningsfrågor om något är av särskilt intresse i intervjupersonens berättelse (Bryman, 2011). Dessutom tycker jag att det är betydande att intervjun kan utvecklas efter vad intervjupersonen vill delge men med min intervjuguide som utgångspunkt. En möjlighet hade varit att använda sig av strukturerade intervjuer men då dessa utgår ifrån ett på förhand fastställd intervjuguide och alltså inte på samma vis tillåter intervjupersonen att sväva ut och prata om annat än det jag frågar om anser jag att semistrukturerade intervjuer är att föredra till just denna undersökning (Bryman, 2011).

Metodens tillförlitlighet

Tillskillnad från en kvantitativ undersökning är en kvalitativ svår att generalisera, då den studien i många fall genomförs i en speciell situation (Bryman, 2011). Den kvalitativa metoden kritiseras ofta för att vara svår att replikera (Bryman, 2011), vilket ifrågasätter tillförlitligheten (reliabiliteten) i undersökningen. Denna undersökning syftar dock inte till att säga något om hur identitet uppfattas av samtliga adopterade, utan snarare hur de 6 intervjupersoner som deltagit i denna undersökning uppfattat just sina adoptioner och hur identiteten eventuellt påverkats av den. Livsberättelserna i sig är det intressanta och det undersökningen baseras på. Så en sådan sak som om undersökningen är replikerbar eller generaliserbar är i en kvalitativ undersökning likt denna av mindre betydelse.

Vidare finns det i en kvalitativ undersökning utrymme att anta att intervjupersonerna påverkas av personen som utför intervjun och dennes sympatier inför de vederbörande intervjuar (Ibid). Nu i efterhand kan jag absolut inte förneka att så skulle vara fallet. Några av intervjupersonerna har berättat om svåra erfarenheter som absolut påverkade mig under intervjuerna, däremot är det svårt att säga huruvida intervjupersonen uppmärksammade att jag blev påverkad

och att intervjupersonen i så fall förändrade sitt beteende eller sin utsaga efter detta.

Vad det gäller undersökningens validitet alltså om jag som undersöker något verkligen undersöker det jag säger jag ska undersöka och på det sätt som jag sagt att jag ska undersöka det (Bryman, 2011) har det varit viktigt att uppmärksamma detta problem och bära med mig det under arbetet med studien. Det är svårt att på förhand ta hand om detta problem. Generellt har jag tänkt att det handlar om att ständigt under arbetets gång fråga mig själv om det jag gör för tillfället är relevant för frågeställningen och syftet med undersökningen. Undersöker jag det jag på förhand sagt att jag ska undersöka och gör jag det på det sätt jag sagt att jag ska undersöka det?

Var det gäller transparensen har jag haft som avsikt att vara mycket tydlig med vad jag gjort i min undersökning, vilket förhoppningsvis framgår under detta metodavsnitt. Enligt Bryman (2011) är det vanligt att transparensen i kvalitativa undersökningar inte alltid framgår med önskad tydlighet. Men jag har trots detta för avsikt att läsaren ska kunna ta del av de olika stegen som medföljt denna undersökning. Så väl fördelaktiga delar av undersökningen som problematik har lyfts fram för att läsaren ska förstå förloppet och hur jag kommit fram till resultaten.

Val av intervjupersoner

Både svenskadopterade och utlandsadopterade intervjupersoner deltar i undersökningen. Med svenskadopterade menas personer som i sin barndom adopterats inom Sverige. Sammanlagt har jag intervjuat sex personer varav två svenskadopterade och fyra utlandsadopterade, tre kvinnor och tre män. Endast personer över 18 år har intervjuats av etiska skäl, mer om detta under stycket Etiska överväganden nedan. De flesta av intervjupersonerna var i 30-årsåldern, två var eller närmade sig 50 år. På förhand hade jag önskat att fler yngre adopterade hade deltagit i studien då adoptionen i så fall låg dem tidsmässigt närmre och att de då kanske talat om adoptionen i förhållande till det på ett annat

sätt än intervjupersonerna jag nu träffat. Generellt skulle det blivit ännu mer intressant om jag haft större spridning var det gäller åldrarna hos mina intervjupersoner. Bortsett från just det är jag nöjd med spridningen beträffande kön och huruvida de är svensk- eller utlandsadopterade. Intervjupersonerna i denna undersökning har jag kommit i kontakt med genom föreningar för vuxna adopterade. Ett informationsmail (se Bilaga 1) skickades ut till föreningarna som i sin tur antingen mailade ut det till sina medlemmar eller lade upp informationen på föreningens hemsida, de som var intresserade kontaktade sedan mig. En period under skrivandet av denna uppsats hade jag svårigheter i att finna tillräckligt med intervjupersoner, men då en del av de intervjupersoner som jag redan intervjuat hade kontakter kunde de maila runt till medlemmar inom de föreningar de själva var medlemmar i, efter detta hörde fler av sig.

Genomförande av intervjuer

Denna undersökning är genomförd våren 2012 i nordvästra Skåne. Några av intervjuerna har efter önskemål genomförts hemma hos intervjupersonen medan andra har genomförts på caféer eller bibliotek. För att försäkra att intervjupersonernas berättelser blir så sanningsenlig som möjligt i denna studie användes diktafon vid samtliga intervjutillfällen. Intervjuerna har som allra minst pågått i 30 minuter och som allra mest i en timme och 50 minuter. I efterhand kan jag önska att jag för effektivitetens skull varit mer noga med hur lång tid en intervju får lov att ta i anspråk. Samtidigt så har de intervjuer som varit mycket långa tidsmässigt också varit mycket givande informativt där intervjupersonerna har pratat fritt och associerat vidare. De kortare intervjuerna har varit tacksamma tidsmässigt och mycket konkreta informationsmässigt. I slutet av varje intervju var jag noga med att fråga om det var något intervjupersonen ville tillägga eller ville att jag skulle komma ihåg under skrivandet av uppsatsen. Detta gjorde jag för att intervjupersonen skulle känna att den fick sista ordet och för att vederbörande skulle känna att den fick sagt det den ville, det var även bra avrundning av intervjun. Intervjuguiden som användes vid intervjuerna finns bifogat i slutet av denna studie (se Bilaga 2).

Bearbetning

Parallellt med att jag intervjuade nya intervjupersoner, transkriberade jag de intervjuer som redan var genomförda för att på så vis arbeta så effektivt som möjligt. Transkriberingen tog mycket tid i anspråk då en del av intervjuerna var mycket långa. Efter att samtliga intervjuer var genomförda inleddes arbetet med att koda innehållet i intervjupersonernas berättelser. De koder som användes motsvarade teman som var återkommande i flera av intervjupersonernas berättelser, dessa teman fungerar som rubriker under stycket Empiri och analys nedan. Teman kunde utgöras av intressanta reflektioner hos intervjupersonerna beträffande en fråga eller ett speciellt ämne som sedan var återkommande genom flera intervjuer. Kodningen genomförde jag genom att markera det som var intressant i varje transkriberad intervju och skriva en kort notering, en kod, ute i marginalen för att sedan kunna hitta och söka bland materialet på ett enkelt sätt. Empiri och analys-delen formades sedan utifrån de teman/koder jag hittat och använt.

Etiska överväganden

Jag har valt att intervju vuxna personer som adopterats under sin barndom. Av etiska skäl har jag valt att inte intervju barn och ungdomar då samtal kring adoptionen kan vara extra känsligt för just denna grupp. Jag har anonymiserat mina intervjupersoner och valt att använda fingerande namn i uppsatsen, ett alternativ skulle kunna varit att benämna de intervjuade som nummer alternativt bokstäver (t.ex. intervjuperson 1, 2 eller A, B osv.) men då detta ger ett mer opersonligt intryck och kan göra att texten upplevs som rörig är fingerande namn ett bättre alternativ där texten får visst liv då personerna ges namn. Att använda nummer eller bokstäver kan också innebära att det som läsare blir svårare att skilja de olika intervjupersonerna ifrån varandra. Jag tänker mig alltså att det är enklare att minnas namn än siffror eller bokstäver. Har man i texten skilda fingerande namn är det problemet undanröjt.

Vidare har jag vid varje intervjutillfälle presenterat mig själv och den tänkta uppsatsen för intervjupersonen. För mig har det varit viktigt att intervjupersonen

känner sig trygg med vårt samtal och är villig att ge sitt samtycke till intervjun. Det har även varit viktigt att intervjupersonen känner att den kan berätta hur lite eller mycket den vill. Vid inledningen av varje intervjutillfälle har jag informerat om min avsikt att använda fingerande namn i uppsatsen och att intervjupersonen därför kommer att vara helt anonym i texten. Vidare har jag varit tydlig med om annan information delges vid intervjutillfället som sticker ut eller är annorlunda så finns möjligheten att denna information ändras eller utesluts så att det inte finns risk att intervjupersonens identitet röjs i uppsatsen. Vidare har jag informerat om intervjupersonens rätt att dra tillbaka sitt samtycke efter intervjun och att jag då inte kan använda det material som intervjupersonen bidragit med. Jag har också varit mycket tydlig med att jag som intervjuar inte kommer föra det intervjupersonen säger vidare vare sig muntligt eller skriftligt utan att dessförinnan avidentifiera personen.

Formellt kan det jag beskrivit ovan sammanfattas i Vetenskapsrådets (2002) fyra riktlinjer/krav, dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Kortfattat betyder dessa att man som forskare måste informera berörda om studiens syfte (informationskravet), att deltagare har rätt att bestämma över sin medverkan (samtyckeskravet), att uppgifter ska behandlas på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem (konfidentialitetskravet) och att den insamlade informationen endast får användas för avsett syfte (nyttjandekravet) (Vetenskapsrådet, 2002).

Tidigare forskning

Då denna uppsats innehåller två var för sig stora forskningsområden kommer detta avsnitt innehålla såväl tidigare forskning om adoptioner som identitet.

Om adoptioner

Adoptioner är ett väl omskrivet ämne (Irhammar, 1997; Martinell Barfoed, 2008; Nordin Jareno, 2007; Landerholm, 2003). Vad det gäller just identitetsforskning hos adopterade är det ett relativt nytt forskningsområde, vilket framför allt beror

på att de flesta internationellt adopterade först de senaste decennierna blivit så gamla att de själva kan beskriva vad deras ursprung betyder för dem och hur de ser på sin identitet (Irhammar, 1997).

Margareta Carlberg och Karin Nordin Jareno (2007) är redaktörer för en antologi om internationellt adopterade i Sverige. De olika delarna av boken berör bland annat adopterades psykiska hälsa, anknytning och situation på arbetsmarknaden. Boken tjänar till att förmedla den samlade kunskapen som finns om internationellt adopterade i Sverige idag. Boken är mycket informativ, ger en samlad bild av adopterades situation idag och har varit en bra grund för skrivande av denna uppsats.

Elisabeth Martinell Barfoed (2008) undersöker hur adopterade beskriver sin adoption samt gör en diskursanalys där hon för fram hur media framställer adoptioner. Syftet med studien är att visa hur adoptioner framställs ur olika kontexter (Ibid). I boken talas framför allt om hur adoptioner kan ses som både ett problem och som en lösning. Boken innehåller intervjuer med adopterade och problematiserar bilden man har av adoptioner som fenomen.

Om identitet

I en avhandling av Malin Irhammar (1997) undersöks hur identitetsförhållandet hos utlandsfödda adopterade påverkas av biologiskt och etniskt ursprung. Irhammar undersöker t.ex. vad ett intresse för det biologiska/etniska ursprunget kan bero på, om man har tankar på sitt biologiska/etniska ursprung och huruvida man som adopterad kände sig svensk eller ej.

Nils Hammarén och Thomas Johansson (2007) diskuterar de olika sätt identitet kan uppfattas och tolkas och konstaterar att det är ett mycket mångfasetterat begrepp. Då boken beskrev hur identitet kan uppfattas som antingen essentialistisk eller socialkonstruktivistisk var den användbar i förhållande till de teorier jag valt att använda i denna studie.

Jonas Stier (2003) talar om identitet ur olika synvinklar. Stier beskriver en totalidentitet där självuppfattning, biografien och betydelsen av identiteten ingår men även olika subidentiteter. Stier (2003) beskriver utförligt och är en av få böcker jag tagit del av som verkligen går till botten med identitetsbegreppet.

Teori

Då idén med denna uppsats är att förstå betydelsen av biologiskt ursprung för känslan av identitet kan det vara intressant att analysera intervjupersonernas berättelse utifrån olika analytiska begrepp för att därmed få en djupare förståelse för vad identitet innefattar men även ur en socialkonstruktivistisk synvinkel. Här nedan redogör jag för begreppet identitet och dess olika beståndsdelar samt de vetenskapliga ansatserna socialkonstruktivism och essentialism. De används under avsnittet Analys där intervjupersonernas beskrivningar tolkas. Essentialism användas i första hand som ett alternativt synsätt till socialkonstruktivismen, då jag låter dessa tjäna som motpoler till varandra. Essentialismen kommer därför att användas mer sällan än de övriga analytiska begrepp och teorier som presenteras nedan.

Begreppet identitet

Identitet är, som tidigare i denna studie konstaterats, ett vitt begrepp som innefattar mycket och beskrivs olika av olika personer. Under detta stycke är det dock tänkt att konkretisera identitet och precisera olika typer av analytiska begrepp som kan användas då man talar om identitet.

Identitet kan delas in i individuell- och kollektiv identitet (Hammarén & Johansson, 2007). Med individuell identitet syftar man på den identitet du själv har medan kollektiv identitet handlar om vem du är i grupp med andra. Den individuella identiteten hänger ihop med svaret på frågan ”vem är du?” medan kollektiv identitet hänger ihop med frågan ”vilka är ni?”. En grupp identitet kan t.ex. vara ett fotbollslag och svaret skulle i så fall kunna bli ”vi är HIF”. Identiteten kan vidare vara antingen självdefinierad eller utifrån-definierad, dvs.

om identiteten är tillskriven av någon utifrån eller ej (Stier, 2003). Frågor som ”vem är jag?” och ”vilka är vi?” är frågor som vi ställer oss själva och är därför självdefinierande medan ”vem är du?” och ”vilka är de?” är frågor ställda av någon utifrån och är därför grunden för utifrån-definierande identiteter som alltså tillskrivs personen eller gruppen frågan handlar om (Stier, 2003). Hur identitet tillskrivs andra kan enligt Arnold Dashefsky (1972) undersökas utifrån två begrepp, så kallad Social identitet och Personlig identitet. Social identitet handlar om hur andra uppfattar individen utefter ålder, kön, arbete och etniskbakgrund. Dashefsky exemplifierar med beskrivningen: ”middle-aged male white Anglo-Saxon Protestant lawyer” (s.240), som alltså syftar på hur andra kan uppfatta och identifiera en person. Personlig identitet syftar istället på unik information om personen som andra sedan använder för att utifrån definiera vederbörande. Ett observerat beteende eller information om personens liv och biografi kan ligga till grund för denna typ av identifierande. Dashefsky definierar Personlig identitet med exemplet: ”Patrik Murphy is a pious Catholic and a dutiful son” (s.241). Identitet som är självdefinierande kan också undersökas utifrån två grupper, Ego identitet och Självuppfattning (self-conception). Ego identitet syftar till den psykologiska delen av personen själv som formulerar hur betydelsefull personen beskriver sig att vara. Detta beskrivs dock vara ett omedvetet fenomen som egentligen bäst kommer till uttryck genom möten med en psykolog eller psykoterapeut (Dashefsky, 1972). Självuppfattning beskrivs däremot som en uppsättning av uppfattningar som individen har om sig själv. Självuppfattningen kan åskådliggöras genom att besvara frågan ”vem är jag?” upprepade gånger. Svaren, ”jag är mörkhyad”, ”jag är en trygg person”, ”jag är vacker” säger alltså något om personens självuppfattning. Självdefinierande- och utifrån-definierande identiteters eventuella påverkan på varandra bör enligt Dashefsky (1972) tas med i beräkningen när det gäller hur självidentiteten kan påverkas på utifrån-definierande identiteter om denne själv.

Totalidentitet och subidentitet

Jonas Stier (2003) talar om totalidentitet, där allt ifrån en människas självuppfattning och biografi till betydelsen av identiteten ryms. Totalidentitet kan

alltså enkelt förklaras som en människas hela identitet. Andra delar i en människas totalidentitet kallar Stier för subidentiteter, med dessa menas så kallade externa identifikationsobjekt t.ex. kultur, etnicitet, religion, nationalitet eller klass. Andra identifikationsobjekten kan vara familjen, vännerna, arbetskollegorna eller enskilda människor som en förälder, ett syskon, en kompis eller en idol (Stier, 2003). Av de externa identifikationsobjekt som nämnts ovan känns en förklaring mest nödvändig när det gäller etnicitet och kultur, nationalitet samt klass då de är mest användbara i en studie som denna.

Enligt Stier (2003) har människan ett psykologiskt behov av en personlig biografi och en kunskap om sina rötter. Etnisk och kulturellt identifikationsobjekt hänger ihop med en grupp människors föreställningar om ett gemensamt ursprung, gemensamma traditioner och erfarenheter samt kulturell likhet (Hall, 1999). Arnold Dashefsky (1972) talar om att en etnisk grupp kännetecknas av att de alla har en gemensam känsla av samhörighet baserade på delade sociokulturella erfarenheter eller fysiska karaktärsdrag t.ex. hudfärg.

Med identifikationsobjekt i förhållande till nationalitet menas t.ex. en gemenskap uppbyggd kring en nation, en gemensam historia, en flagga och ett språk (Stier, 2003). Ursprungligen hänger en nationell identitet ihop med nationalism och patriotism, vi ska dock inte sträcka oss så långt då vi använder begreppet i denna studie (Stier, 2003). En nationell symbol är ett medborgarskap som ofta vittnar om en tillhörighet till landet och invånarna. Medborgarskapet är en grund för det nationella identifikationsobjektet och en bas för känslan av kollektiv samhörighet och delade värderingar med invånarna i landet (Stier, 2003). Då vi använder identifikationsobjektet nationalitet i denna studie ska jag inte bara använda det utifrån om man har ett medborgarskap eller inte, utan även till vilket land man känner tillhörighet.

Klass syftar till den klass personen identifierar sig med t.ex. arbetarklass, medelklass eller överklass. Klasstillhörigheten kan hänga ihop med yrke, status, resursbrist eller resursöverflöd, utbildning eller makt (Stigendal, 1999). Identifikationsobjektet klass kommer framför allt användas i analysen då intervjupersonerna talar om sin identitet i förhållande till sin klasstillhörighet,

makt eller status. På förhand tänker jag mig att vi idag inte tänker på vår identitet i förhållande till vår klass i samma utsträckning som tidigare.

Under stycket analys kommer begreppen presenterade ovan att fungera som analytiska verktyg. Begrepp som totalidentitet och subidentitet i form av identifikationsobjekt (kulturell, etnisk, klass, nationell) kommer användas men även resonemang om utifrån-definierande identiteter kommer att föras.

När man diskuterar var en identitet kommer ifrån och hur den uppstår talar man framför allt om antingen en fast kärna eller en process (Hammarén & Johansson, 2007). Föds vi med vår identitet eller skapar vi den under livet? Teorierna essentialism och socialkonstruktivism är vanligt förekommande vid samtal om identitet. De båda är betraktelsesätt genom vilka man kan se på identitet och kommer i denna studie att användas som sätt att se på intervjupersonernas beskrivningar om sin identitet. Socialkonstruktivism kommer dock vara mitt huvudsakliga fokus.

Socialkonstruktivism

Det socialkonstruktivistiska synsättet bygger på antagandet om att människan själv tillsammans med människor i sin omgivning formar sociala fenomen (Lindgren, 2007). Socialkonstruktivismen utgår alltså (tillskillnad från essentialismen) ifrån att det inte finns en essens eller kärna inom alla människor som vi föds med och som kan ses som förklaringen till sociala fenomen (Ibid, 2007). Detta synsätt handlar således om fenomenets sociala natur och alltså inte om ”det naturliga” eller ”det inneboende” (Ritzer, 2009). Lindgren (2007) exemplifierar genom att använda begreppet ”manlighet”. Att någon beskrivs som manlig är enligt det socialkonstruktivistiska synsättet ett socialt konstruerat fenomen, där mäns egenskaper och roller getts en tydlig bild. Män har getts vissa roller, förmågor och egenskaper och kvinnor andra, vilket enligt detta perspektiv är skapat mellan människor. Man föds alltså inte med bestämda egenskaper som gör en man till en man utan detta formas enligt detta synsätt istället genom interaktion med andra människor vilket konstruerar de manliga egenskaperna och

rollerna. De sociala konstruktionerna av hur män ska agera och tänka gör alltså en man till en man (Lindgren, 2007). Socialkonstruktivismen ser ”det naturliga” som en illusion och att förklaringen istället ligger i att det finns mänskliga och där i sociala intressen bakom (Barlebo Wennberg, 2010).

Essentialism

Essentialismens utgångspunkt är att människan utgörs av inneboende och oföränderliga egenskaper (Ritzer, 2009). Vi föds med egenskaper som för alltid kommer vara det samma. Essentialismen ser alltså att vi föds med egenskaper essentiellt, att det finns en kärna av egenskaper i oss som är med oss från vaggan till graven. På detta sätt kan essentialism och socialkonstruktivism (beskrivet ovan) sägas vara varandras motsatser då socialkonstruktivismen inte tror på det naturliga utan istället söker svar i sociala intressen och mänskliginteraktion (Barlebo Wennberg, 2010). Manlighet skulle utifrån essentialistiska tankegångar beskrivas som något medfött som finns med från början till slutet. Föds man som pojke har man här medfödda egenskaper som gör en man till en man.

Empiri och analys

Under detta avsnitt kommer jag att presentera resultaten av intervjuerna, dvs. empirin och även analysera empirin med hjälp av teori och analytiska begrepp tidigare presenterade under avsnittet Teori ovan. Empiri kommer att presenteras för att därefter analyseras.

Alla intervjupersoner har av konfidentialitetsskäl blivit tilldelade fingerande namn. Namnen som används nedan är alltså påhittade för att försäkra intervjupersonerna sin anonymitet i denna undersökning. Som tidigare nämnts intervjuades sammanlagt sex personer var av två stycken var svenskadopterade och fyra stycken utlandsadopterade. Det är också viktigt att poängtera att när jag här nedan använder mig av benämningar som adoptivföräldrar och biologiska föräldrar gör jag detta för att vara tydlig gentemot läsaren, de flesta men inte alla av intervjupersonerna benämner sina adoptivföräldrar som föräldrar och definierar

dessa som mamma och pappa. För läsförståelsen är det dock viktigt med en distinktion. Jag har också valt att inte skriva ut de utlandsadopterades ursprungsländer då jag inte ser att det gör någon skillnad för varken läsaren eller resultatet i undersökningen. Jag tror dock att det är betydelsefullt att känna till hur och vida intervjupersonerna är adopterade inom Sverige eller utomlands ifrån då resonemang i analysen bland annat omfattar etnisk tillhörighet i form av hudfärg, resonemang som de svenskadopterade av förståliga skäl inte beskriver på samma sätt.

Identitet

De flesta av intervjupersonerna har inledningsvis svårt att definiera vad identitet verkligen är. Flera av intervjupersonerna beskriver sitt arbete, att de är föräldrar eller att de är adopterade som delar av sin identitet. Ibland när intervjupersonerna hade så svårt att formulera en betydelse av begreppet identitet hjälpte jag till, så att vi både visste vad vi menade när vi talade om identitet. I de flesta fall var detta dock inte nödvändigt. Intervjupersonen Anders beskriver till en början sin identitet så här:

”Jag tycker jag har ingen identitet, mina föräldrar lever inte, jag är sjukpensionär [...] innan var jag arbetare, det var kanske min identitet. Men jag hade mitt liv alltså jag hade ett arbetsliv och arbetskamrater, att bli sjukpensionerad tog bort mycket utav det, [...] jag är pappa nu det är väl bara det”

Med hjälp av analytiska begrepp i form av identifikationsobjekt och då framför allt i förhållande till klasstillhörighet kan vi förstå Anders beskrivning som att han upplevde sig vara en arbetare som en del av hans subidentitet och alltså en del av hans totalidentitet. Beskrivningen säger något om den klass Anders då identifierade sig med och kan då sägas vara en av hans subidentiteter. Både klass som begrepp och Anders beskrivning av att tillhöra en klass kan beskrivas utifrån socialkonstruktivistiska termer. Klasstillhörighet som sådant kan beskrivas som socialt konstruerat och även Anders utsaga av att tillhöra en specifik klass kan

även det vara socialt konstruerat eller åtminstone en följd av en social konstruktion.

Även intervjupersonen Sandra talade om sig själv i form av olika klasstillhörigheter. Sandra beskrev att hon var arbetarbarn i grunden men att hon med tanke på sin högskoleutbildning idag såg sig som akademiker. Sandras identitet skulle då utifrån analytiska identitetsbegrepp till viss del utgöras av subidentitet i förhållande till klasstillhörighet. Med hjälp av subidentitet i förhållande till klasstillhörighet kan vi förstå Sandras totalidentitet som bestående av dels en klasstillhörighet i förhållande till sin uppfattning av att vara arbetarbarn men även i hennes uppfattning av att vara akademiker. Som beskrivits under resonemanget ovan kan klass som sådant vara en social konstruktion och beskrivningar av att tillhöra en specifik klass kan då visa på att man anser sig tillhöra en viss klass och då tagit del av den sociala konstruktionen.

Berättelsen av att känna sig splittrad och beskriva sig själv i egenskap av yrke eller familjeroll var framför allt vanligt hos de två svenskadopterade intervjupersonerna, Anders och Sandra. Svenskadopterade Sandra beskriver identitet som något som hos henne hänger ihop med en kännedom om vilka de biologiska föräldrarna är. Enligt intervjupersonen Anders har det alltid varit lika svårt att definiera vem man är medan Sandra beskriver det som att det snarare blir svårare med åren, det blir mer mångfasetterat menar hon. Sandra växte upp hos adoptivföräldrar som hade alkoholism och hon beskriver därför frågan om identitetens betydelse som mindre viktig när hon var ung:

”[...] just den frågan, identitet och så, den var liksom inte viktig utan då handlade det om överlevnad av andra orsaker”

Intervjupersonen Sandra talar också om hur hon på grund av hennes uppväxt till viss del blivit tilldelad sin identitet i form av att hennes adoptivföräldrar talat om för henne vem hon ska vara och också hur hon är. Ofta handlade om negativa ordalag där det talades som Sandras negativa sidor. Stier (2003) som beskrevs under stycket Teori ovan talade om såväl självdefinierade som utifrån-
definierande identiteter och Dashefsky (1972) påpekade i sin artikel betydelsen av

att vara medveten om hur utifrån-definierande identiteter eventuellt kan komma att påverka den självdefinierande identiteten. Sandra verkade väl medveten om hur andra såg på och uppfattade henne vilket kan ha lett till att hon internaliserade andras utifrån-definierande identiteter om henne och gjorde de till sin eller åtminstone en del av sin egen självdefinierande identitet.

Intervjupersonen Karl uppger att han aldrig haft några större problem med sin identitet. Han tror inte att adoptionen har så mycket med vem han är idag att göra, han tror snarare att det är omgivningen och uppväxten som han påverkats av. Då Karl beskriver hur han tror att han påverkats av sin omgivning och uppväxten kan hans resonemang ovan kopplas till socialkonstruktivism. Socialkonstruktivismen utgår ifrån att det är människan i samspel med andra som formar sin verklighet (Lindgren, 2007). Karl skulle på så vis beskrivas vara konstruerad efter sin omgivning där olika sociala intressen finns bakom. Intervjupersonen Simons berättelse är mycket lik Karls, Simon beskriver sig själv som en trygg person och har inga svårigheter med att definiera vem han är.

Intervjupersonen Julia tycker att hennes identitet idag är mer tydlig än tidigare, att hon har landat mer idag, men att hon känner sig som två, att hon hör hemma på två ställen fast samtidigt inte riktigt någonstans. Hon beskriver det som att hon är två, två flaggor och två länder. Julia beskriver att hon egentligen aldrig har haft svårt att definiera vem hon *är* snarare vem hon *ska vara*.

Julias beskrivning av att känna sig som två, att ha två länder och två flaggor kan förstås utifrån analytiska begrepp i form av subidentitet i förhållande till identifikationsobjekt om nationalitet. Julia skulle vid analys baserad på dessa begrepp sägas ha en delad subidentitet baserad på nationalitet då hon beskriver sig ha två länder, vilket man förstår som att hon känner en tillhörighet till båda dessa länder. Att känna en tillhörighet till så väl Sverige som sitt ursprungsland visar på att hennes subidentitet i förhållande till identifikationsobjektet nationalitet delas av dessa båda länder. Julias resonemang om att hon känner en tillhörighet till två länder tyder utifrån socialkonstruktivistiska termer att Julia konstruerats av två ställen och påverkats av de båda. Utifrån essentialistiska tankegångar hade man

förstått Julias situation utifrån att hennes biologiska ursprung, såväl hennes familj som hemland har skapat henne.

Klara som är utlandsadopterad beskriver sig själv som att hon idag är ganska klar över vem hon är och vad hon står för, dock beskriver hon att det har varit en lång väg dit. Hon beskriver att hon har mått mycket dåligt under perioder, men hon beskriver också att:

”[...] när man då väl har gått igenom det så står man stadigare sedan för man har verkligen, verkligen gått igenom det och vänt ut och in på sig själv [...] det var jag tvungen att göra men det är någonting som jag har velat göra också”

En fråga om etnicitet

Flera av intervjupersonerna som var utlandsadopterade och mörkhyade tenderade att beskriva att de hade eller hade önskat att de hade haft någon mörkhyad person att identifiera sig med. Flera beskrev att det då de växte upp var få mörkhyade i deras närhet, några beskrev att detta bidrog till en känsla av ensamhet.

Julia beskriver hur hon tror att hennes identitetsuppfattning hade varit annorlunda om hon haft någon att identifiera sig med. Hon växte upp under 80-talet och då fanns det få mörkhyade i hennes omgivning. Hon var en av tre mörkhyade på hennes skola. Julia nämner också hur det visades få mörka på TV och det som gällde inom musikvärlden var Michael Jackson och i modellvärlden Cindy Crawford vilket bidrog till att det varit svårt att hitta någon att identifiera sig med.

Alla de utlandsadopterade intervjupersonerna i denna undersökning nämnde på ett eller annat sätt sin hudfärg som en svårighet eller något som det förr eller senare reflekterat över. Nämnas bör att alla de utlandsadopterade var mörkhyade. Några beskrev sin hy som något de endast reflekterade över då de såg sig i spegeln medan andra talade om att den lett till avsaknad av personer att identifiera sig

med. Intervjupersonen Julia talar om hur hon på grund av sin hudfärg ibland känt sig ensam när hon var yngre och hade få mörkhyade i sin närhet att identifiera sig med. Med hjälp av analytiska begrepp kan Julias resonemang om sin hudfärg förstås som att hon känner en tillhörighet på grund av sin hudfärg med andra med samma hudfärg och att detta kan förstås som att hennes totalidentitet till viss del utgörs av en subidentitet som har med etnicitet att göra. Att hudfärg är något som de utlandsadopterade reflekterar över kan även det beskrivas vara en social konstruktion där människor genom historien lärt sig särskilja människor på grund av sin hudfärg. Detta kan beskrivas vara något som människor konstruerat och som följer med än idag.

Intervjupersonen Klara är först tveksam till att en person att identifiera sig med skulle gjort någon skillnad för identiteten men hon säger sedan att förvisso skulle hon kanske inte behövt skämmas så mycket över att vara mörkhyad om hon haft någon som också var det, då kanske man hade behövt kämpa med den biten tidigare menar hon. Klara nämner också att hon först och främst har försökt hitta människor som hon är lik känslomässigt.

Även Klara kan utifrån vad hon beskriver om sin hud utifrån analytiska begrepp sägas ha en subidentitet kopplad till etnicitet. Klara är förvisso till en början tveksam till att en person att identifiera sig med skulle gjort någon skillnad för hennes identitet, men säger ändå att det eventuellt skulle varit annorlunda med en person med samma hudfärg i hennes närhet.

Utlandsadopterade Simon funderar en stund innan han säger att det kanske hade varit en annan sak om man haft ett biologiskt syskon, för det finns ju de som adopterar syskonpar, då hade man kanske kunnat identifiera sig lite bättre. Han säger också att har ingenting alls att jämföra med.

Simon beskriver framför allt att det eventuellt skulle blivit en skillnad med ett biologiskt syskon, vilket alltså inte nödvändigtvis måste hänga ihop med hudfärg utan kan vara andra fysiska likheter. Här går det alltså inte att förstå Simons beskrivning utifrån analytiska begrepp i form av subidentitet i förhållande till etnicitet då det inte är det etniska i sig Simon beskriver som betydelsefullt utan

istället andra likheter. Simon beskriver också att det är framför allt likheter med just sin bror som skulle kunna fört med sig att han enklare kunnat identifiera sig. Även om den etniska likheten är ett faktum var det gäller likheter med sin bror är det inte det som beskrivs som betydelsefullt utan istället just den biologiska likheten med brodern. Detta skiljer Simons resonemang om betydelsen av att ha någon att definiera sig med från de andra utlandsadopterade intervjupersonernas. Simons beskrivning av att just brodern skulle gjort skillnad för honom pekar på att det är just det essentiella, det biologiska som skulle varit betydelsefullt.

Intervjupersonen Karl som är utlandsadopterade tror att identitetsuppfattningen varit annorlunda om han haft någon att känna igen sig i. Både Simon och Karl nämner att det är först när de tittar sig själva i spegeln som de reflekterar över att de är mörkhyade, Simon beskriver att han känner sig svensk.

Det faktum att både Simon och Karl beskriver att de endast reflektera över sin hudfärg då de ser sig i spegeln vittnar om att de båda sällan funderar över sin hudfärg. Hos både Karl och Simon kan man med hjälp av analytiska begrepp förstå de båda som att de har subidentiteter i förhållande till nationalitet som framför allt länkar till Sverige. Karl talar länge och väl om sitt ursprungsland som han nyligen besökt och hur människorna och landet i stort påverkat honom mycket och hur det är något han bär med sig. Karl skulle därför även kunna sägas ha en subidentitet i förhållande till nationalitet knuten till sitt ursprungsland och att hans identifikationsobjekt i förhållande till nationaliteten, likt hos intervjupersonen Julia, delas av två länder.

Svenskadopterade Sandra tror att med tanke på att hon gått och letat efter likheter med andra större delen av hennes liv skulle det varit annorlunda om hon haft någon att känna igen sig i även fast hon inte har funderat över det så mycket förrän hon fick frågan. Sandra tror att det handlar om en bekräftelse att man kommer någonstans ifrån, att få vara delaktig.

Intervjupersonen Anders som också är svenskadopterad tror att det hade känts säkrare att ha någon att identifiera sig med som var biologisksläkt. Anders menar att hans släkt slutade vara hans släkt, när han fick reda på att han var adopterad.

Anders och hans biologiska syster kom till samma adoptivfamilj men Anders är delad när det gäller hur betydelsefullt det varit att ha vuxit upp med en biologisk syster. Anders beskriver att han och systemen nämligen aldrig riktigt kommit bra överens. Anders beskriver en delad känsla över hur betydelsefullt det är att växa upp med någon ur den biologiska familjen. Samtidigt som att det hade känts säkrare beskriver han att han och hans biologiska syster som han växt upp med aldrig riktigt kommit överens. Resonemanget kan leda till ett socialkonstruktivistiskt resonemang där det faktiskt inte är självklart att biologiska släktband automatiskt är fördelaktigt och önskvärt, där med är det inte sagt att de inte är det.

Både Sandra och Anders talar om att det med stor sannolikhet hade varit annorlunda under deras uppväxt om de haft någon att känna igen sig i. Även om etnisk tillhörighet blir uppenbart så beskrivs inte den som det viktiga utan snarare biologisk släkt beskrevs som betydelsefullt. Hade det varit biologisksläkt eller åtminstone någon man var fysiskt lik som man kunde relatera till hade det gjort skillnad menar både Anders och Sandra.

Att tala om adoptionen

Flera av intervjupersonerna pratar om att de antingen delar eller hela uppväxten inte fått tala eller känt sig bekväma i att tala om sin adoption med sin adoptivfamilj, andra beskriver dock att det aldrig varit något problem.

Intervjupersonen Julia beskriver att hon när hon var liten kunde prata med sina föräldrar om adoptionen och att de ibland uppmanade till det, däremot blev det mindre samtal om adoptionen när Julia blev äldre. Julia har besökt sitt hemland tillsammans med sina adoptivföräldrar och tycker att samtal har saknats framför allt när de kommit hem från sina resor. Hon tycker att det är viktigt att prata om det men har aldrig riktigt känt sig bekväm i att göra det. Hon har tänkt att föräldrarna eventuellt skulle kunna bli ledsna om hon tar upp det. Julia pratar om ett behov av att skydda sina föräldrar, för de har ju alltid gjort sitt bästa. Hon beskriver att det alltid känts bättre att hon var lite ledsen över det än att flera

stycken var ledsna. Julia tycker dock att det är viktigt att kunna prata. Hon beskriver det så här:

”Man ska nog inte vara rädd för det, för det betyder inte att vi inte älskar våra (*adoptiv*)föräldrar och är jätteglada över att vara här. Men den delen finns också och den det är rätt tungt att bära själv” [min kursivering]

Att vara rädd för att föra adoptionen på tal med adoptivföräldrarna var återkommande i de adopterades beskrivning. Ofta handlade det om att man inte ville göra adoptivföräldrarna ledsna eller få dem att tro att man som adopterad var missnöjd med det man hade. Några beskrev också att adoptionen inte fördes på tal då ursprunget hos adoptivföräldrarna sågs som ett hot som kunde ta deras (adoptiv)barn ifrån dem. Många gånger så fanns det en förståelse hos de adopterade varför de eventuellt inte kunnat prata om sin adoption även fast de önskade och hade tyckte det varit bättre om de fått göra det.

Svenskadopterade Anders pratade inte om adoptionen under sin uppväxt, vilket gjorde att Anders fick känslan av att adoptionen var något fult och skamfyllt. Efter att Anders fått reda på att han var adopterad så skulle man inte tala om adoptionen. Anders beskriver det så här:

”[...] sen kom det ju det här pratar vi inte om och då lades locket på och sedan gick de ner och där satt jag, det kom ju tusen funderingar, vad betyder det att vara adopterad? Var är mina föräldrar? och hela släkten började jag liksom ifrågasätta i hjärnan, är farmor min farmor? Är mormor min mormor?”

Karl har alltid känt sig bekväm i att tala om sin adoption med sina adoptivföräldrar med då adoptionen alltid har varit självklar hos honom har han sällan känt något behov att fråga så mycket. Karl kan till exempel inte minnas ett tillfälle då han fick reda på att han var adopterad, för honom har adoptionen alltid varit självklar och blev synliggjord mycket tidigt.

Karls berättelse om betydelsen av att kunna prata om adoptionen har många likheter med Klaras berättelse. Klara kan inte heller minnas ett tillfälle då hon fick reda på att hon var adopterad, det har alltid varit självklart. Klara nämner dock att adoptionen har de alltid pratat om men att hennes adoptivföräldrar inte är så pratsamma av sig. Klara tycker att det är mycket betydelsefullt att kunna prata om adoptionen, hade man inte gjort det så tror hon att man känt att adoptionen varit något fult eller dåligt.

Likt både Karls och Klaras berättelse beskriver intervjupersonen Simon att han och hans adoptivfamilj inte talat så mycket om adoptionen, varför vet han inte riktigt. Däremot så har det alltid varit okej att prata om det och Simon har känt sig bekväm med att göra det.

Svenskadopterade Sandra fick aldrig tala om sitt biologiska ursprung under sin uppväxt och hon kände sig på grund av det aldrig bekväm i att göra det. Så fort Sandra fått reda på att hon var adopterad sa hennes adoptivföräldrar att detta skulle de inte tala om. Sandra växte upp i ett hem med alkoholism och hennes adoptivmamma kunde ibland tala om hennes adoption och Sandras biologiska mamma när hon var berusad men då var det i dåliga ordalag, annars talades det aldrig om hennes adoption. När hon var liten och människor i slakten påtalade hur lik Sandra var sin adoptivpappa (slakten använde benämningen pappa) visste Sandra att det inte kunde stämma. Sandra upplevde att de förnekade henne hela tiden och tycker att det är otroligt viktigt att få lov att prata om sin adoption. Sandra beskriver:

”[...] jag märker ju de andra adopterade som jag har pratat med, de som har en öppendialog med sina adoptivföräldrar om det här, de är mest trygga i sig själva för de får ju ha båda världar”

Den första gången Sandra på riktigt talade om sin adoption var när hon gick med i en förening för adopterade. Hon upplevde att det var en riktig befrielse att kunna prata med andra och det har varit betydelsefullt.

Att träffa den biologiska familjen

Fyra av de sex intervjuade har träffat sin biologiska familj, de andra två har planer på att någon gång göra det.

Julia berättar att hon träffat sin biologiska familj två gånger, hon har dock endast träffat sin biologiska pappa en av de två gångerna. Vid både tillfällena träffade hon sina biologiska systrar. Julias biologiska mamma blev sjuk och dog innan hon adopterades, vilket Julia alltid vetat om. Julia har planer på att åka och besöka dem igen och håller på att spara pengar inför det. Julia tycker att det har förändrat henne att träffa sin biologiska familj, hon fick en del svar genom att göra det men hon upplever att det skapade fler frågor än vad hon fick svar på. Julia upplever att ha träffat sin biologiska familj har förändrat henne identitetsmässigt. Efter att ha träffat dem behöver hon inte längre söka så mycket, då kunde hon istället utseendemässigt identifiera sig med hennes biologiska systrar, hennes biologiska far och bilder av hennes biologiska mor. Hon tycker dock inte att hon har enklare att definiera vem hon är efter att hon träffat sin biologiska familj. Hur viktigt det är att träffa den biologiska familjen tror Julia är väldigt individuellt, hur man är som person.

Att betydelsen av hur viktigt det är att träffa den biologiska familjen varierar kan peka på att även det är en så kallad social konstruktion. Kanske är det så att om man är adopterad förväntas man vara intresserad och vilja söka sitt biologiska ursprung. Kanske är betydelsen av att träffa den biologiska familjen social konstruerad och medföljer den adopterade.

Julia berättar om hur hon när hon skulle träffa sin biologiska familj hade föreställningar om hur detta skulle bli och att det inte motsvarade förväntningarna. Hon berättar så här:

”[...] man tänkte att jag träffar de och så bara då faller allt på plats, det gör ju inte det tyvärr, för att alltså vad ska man säga generna har du ju och det är där det slutar, det börjar och slutar med generna för sedan är

jag ju uppvuxen på ett helt annat sätt med helt andra värderingar och tankar”

Julia beskriver att det hon har gemensamt med sin biologiska familj är generna men därefter slutar likheterna. Hon syftar på att hon är uppväxt på ett sätt och att det format henne till vad hon är. Skulle man försöka förstå Julias beskrivning med hjälp av teori, t.ex. socialkonstruktivismen som är applicerbar här, skulle den peka på att Julia alltså är formad efter sin sociala omgivning. Socialkonstruktivister skulle hävda att hon är socialt konstruerad och till skillnad från essentialismen inte har någon inneboende kärna i sig som gjort henne till den hon är idag.

Tillskillnad från Julia har intervjupersonen Klara aldrig träffat sin biologiska mamma, hon har varit i sitt hemland men har av olika anledningar inte funnit henne. Klara vill träffa sin biologiska mamma framför allt för att hon känner en tacksamhet gentemot henne och vill erbjuda henne sin hjälp men också för att säga till henne att hon gjorde rätt som valde att adoptera bort Klara. Klara har funderat på hur det vore att träffa sin biologiska mamma, hon beskriver det så här:

”[...] det här att man funderar på hur det känns om man träffar sin biologiska förälder liksom att man tänker sig då att det ska kännas på ett speciellt sätt man kanske hör en liten kör till och med och plötsligt så stämmer allting som man har föreställningar om, kärlek och så och jag tror inte att det är så [...] när man tänker efter så finns det ju inga andra föräldrar egentligen”

Klara syftar på att hennes adoptivföräldrar är hennes föräldrar. Hennes resonemang kan kopplas till socialkonstruktivismen då Klara beskriver det så att det är hennes uppväxt som visat vilka hennes föräldrar är och inte vilka som biologiskt skapat henne. Det essentiella tillskrivs i Klaras resonemang mindre betydelse än det konstruerade från hennes uppväxt.

Klara tror inte att hennes identitet skulle påverkas så mycket av att hon träffade sin biologiska mamma. Klara tänker sig att det finns en skuld hos många

adopterade, en vilja av att ge någonting tillbaka. Hon tror att det skulle berika hennes liv att få ge något tillbaka till sin biologiska mamma.

Simon har aldrig träffat sin biologiska familj men har planer på att eventuellt göra det i framtiden. Han tror att det hade varit roligt, dels för att Simon ska ha en bror som han vill träffa men också för att kunna se likheter och kunna hålla kontakten. Simon tror inte att hans identitet skulle förändras av att träffa sin biologiska familj. Han tror också att träffa sin biologiska familj kan vara mycket viktigt för vissa men mindre viktigt för andra. Han tror att det hade varit mer betydelsefullt att få träffa dem om han visste att de levde.

Sandra försökte länge att få träffa sin biologiska mamma och kontaktade henne vid flera tillfällen men av olika anledningar fanns det aldrig möjlighet att ses. Vid ett tillfälle tänkte hon att nu skulle hon försöka få kontakt igen men fick då istället reda på att hennes biologiska mamma hade avlidit. Sandras biologiska pappa var länge okänd, hon visste inte vem han var. Efter sökande hittade hon honom dock och mötet med honom beskriver hon var en stor glädje men att det också blev förenat med svårigheter för hennes del. Sandra gick in i en djup depression efter att hon märkte att han inte ville ha kontakt med henne eller att det i så fall bara skulle ske på hans villkor. Sandra har för tillfället ingen kontakt med sin biologiska pappa men tycker att det var mycket betydelsefullt att få träffa honom eftersom hon hade kämpat för det under så lång tid. Sandra beskriver att hon ville söka sitt biologiska ursprung i ett försök att finna en tillhörighet och bli vald igen då hon upplevt att hon blev bortvald av så många under sin barndom. Sandra tror att hon nu efter att hon träffat sin biologiska pappa har enklare att definiera vem hon är. Hon beskriver att hon har ett sammanhang nu när hon vet var hon kommer ifrån. För henne har det varit mycket viktigt att söka sitt biologiska ursprung och hon tror att det beror på att hon haft ett behov av att söka något annat än det hon hade. Sandra beskriver vidare hur hennes barndom hos sina alkoholiserade adoptivföräldrar nästan enbart bestått av att finna sätt att trycka ner henne. Sandra tycker dock att hon trots sin bakgrund lyckats förhållandevis bra i livet och funderar på hur bra det skulle kunna blivit med de rätta förutsättningarna. Sandra beskriver det så här:

”[...] jag har lyckats ta mig ur mycket tack vare att jag har den här inre starka kärnan i mig [...] men tänk hur jag skulle kunnat blomma ut om jag hade fått lov att växa [...] om man hade fått gödsel när man var liten istället för att någon kommit och dängt en med spaden liksom ner i jorden, så visst en del av ens personlighet, identitet kanske finns som en liten kärna men alltså den måste ju vattnas och gödas”

Sandra beskriver att en del av identiteten finns som en kärna i henne men att den kräver omsorg för att den ska kunna växa. Med hjälp av teori kan Sandras beskrivning förstås ur socialkonstruktivistiska tankegångar, att det krävs ”gödsel” för att kunna växa. ”Gödsel” som kunde skapas i relation till andra, som kunde finnas som stöttning och därmed hjälpt Sandra framåt. Istället var förhållandena sämre men Sandra beskriver att hon klarat sig ganska bra ändå vilket hon pekar på eventuellt berott på att hon har ett starkt inre, en kärna beskriver hon. De essentiella tankegångarna bekräftar Sandras tes om att hon kanske har en stark kärna inom sig som gjort att hon klarat en del motgångar i livet bra.

Karl har träffat sin biologiska familj en gång och tycker att det varit betydelsefullt att träffa dem men säger samtidigt att det inte varit något som han tidigare längtat efter. Karl beskriver att han kan känna sig privilegierad när han ser på andra adopterade som har försökt eller som vill träffa sin biologiska familj när han faktiskt lyckades med det. Han ville träffa sin familj för att få veta mer om sitt ursprung och få pusselbitarna som fattades. Karl beskriver dock att han ser mötet med sin biologiska familj som en bonus, han tror inte att han hade varit särskilt olycklig idag om han inte träffat dem, möjligen lite besviken. Karl skulle inte hävda att hans identitet förändrats efter att han träffat sin biologiska familj, han beskriver det snarare som att han blivit mer upplyst, mer kunnig om sitt ursprung och kan prata om det med större säkerhet än tidigare.

Anders har träffat sin biologiska mamma två gånger och har även träffat sin biologiska pappa. Han beskriver att det var viktigt för honom att få träffa sina biologiska föräldrar, efter att han träffat dem så har en del frågetecken försvunnit

uppper han. Anders tror att det förändrat hans identitet att träffa sina biologiska föräldrar.

Avslutande diskussion

Återkoppling till frågeställningar

Syftet med denna studie var att förstå vilken betydelse adopterade tillskriver deras biologiska ursprung för självidentiteten samt vilken betydelse möjligheten att kunna tala om adoptionen med adoptivfamiljen har för den adopterade.

Frågeställningarna som formulerades var: Hur beskriver adopterade sin identitet? Vilken betydelse har den biologiska familjen för självidentiteten hos adopterade? Samt, vilken betydelse har möjligheten att kunna tala om sin adoption med adoptivfamiljen?

En del av intervjupersonerna beskrev till en början sin identitet i termer av arbete eller familjeroll. Efter ett tag var dock alla inne på samma spår, hur de är som personer eller hur lätt de har för att beskriva sig själva. Framför allt två intervjupersoner beskrev sig själva som trygga personer som heller aldrig haft några större problem med sin identitet eller att definiera vilka de är. Två andra intervjupersoner beskriver sig idag som att de är ganska trygga i vilka de är men att det tidigare varit problematiskt och att det varit något de på ett eller annat sätt mått dåligt över. Ytterligare två intervjupersoner har beskrivit sig i de ordalagen att de har svårt att beskriva sin identitet eller till och med sagt att de inte har någon identitet idag.

Att söka upp sin biologiska familj beskrevs hos vissa som mycket viktigt och av andra som mindre viktigt. Fyra av de sex intervjupersonerna har träffat en del eller hela sin biologiska familj, de flesta av dessa beskriver att det har förändrat dem. Några tvekar dock på huruvida det förändrat deras identitet eller om man inte träffat sina biologiska föräldrar, huruvida det skulle förändra identiteten. Hur viktigt det generellt är att söka sitt ursprung beskriver många som mycket individuellt. Flera av de som träffat sin biologiska familj har haft kontakt med

dem efter att de träffats, några har tappat kontakten och andra har ingen avsikt att ha någon kontakt. En av intervjupersonerna träffade sin biologiska familj mycket nyligen och har därför ännu inte börjat korrespondera på ett eller annat sätt, men har dock för avsikt att i framtiden ha kontakt. En annan intervjuperson har för tillfället avsiktligt valt att inte ha kontakt med sin biologiska pappa då det endast skulle göras på hans villkor, denna intervjuperson har dock kontakt med andra inom den biologiska släkten. Hur viktigt det är att träffa sin biologiska familj kan ses som en social konstruktion då adopterade eventuellt förväntas vilja söka sitt ursprung. På så vis kan man tänka sig att adopterade tillskrivs en identitet av att vara adopterad och vad som följer med den identiteten.

På frågan om man som intervjuperson trodde att identiteten skulle varit annorlunda om man haft någon att identifiera sig med talade de två svenskadopterade framför allt om att det hade varit betydelsefullt att ha någon biologisksläkt att relatera till eller åtminstone någon att vara lik utseendemässigt. De utlandsadopterade talade i större utsträckning om att ha någon som delade deras hudfärg som alltså inte nödvändigtvis behövde vara biologisk släkt eller i övrigt varit lik dem. Mest troligt hänger detta ihop med känslan av att vara annorlunda då man växer upp i ett land med mestadels vita. Större delen av de utlandsadopterade intervjupersonerna är idag i 30-årsåldern och växte alltså upp under en period då mörkhyade i Sverige ännu inte blivit vanligt vilket kan förklara beskrivningen av att ha någon mörkhyad att identifiera sig med skulle gjort skillnad identitetsmässigt. Betydelsen av hudfärg kan ses som en social konstruktion som följt med genom historien, att identifiera sig med någon just för att man delar samma hudfärg.

Att pratat om adoptionen beskrevs framför allt ur tre olika perspektiv av intervjupersonerna, antingen pratade man aldrig om det för att adoptivföräldrarna gjort tydligt att man inte skulle tala om adoptionen. Ett annat alternativ var att adoptivbarnet inte ville föra adoptionen på tal av respekt till adoptivföräldrarna, då man trodde att de eventuellt skulle bli ledsna och tro att de gjort något fel då (adoptiv)barnet nu ville veta mer om sitt ursprung. Ett tredje alternativ var att adoptionen alltid varit så självklar att det egentligen inte fanns så mycket att fråga om, men om det mot förmodan ändå fanns något att prata om kunde detta föras på

tal utan att varken adoptivbarn eller adoptivföräldrar tog illa upp. Beskrivningen om hur samtal om adoptionen fungerade varierade med andra ord mycket mellan de olika intervjupersonerna. De flesta av de adopterade uttryckte att möjligheten att kunna prata om sin adoption som mycket betydelsefull även om alla inte ansåg sig behöva fråga eller prata så mycket om adoptionen var ändå möjligheten till samtal om den viktig. De av intervjupersonerna som vuxit upp i adoptivfamiljer där de inte fått lov att tala om sin adoption beskrev att de tänkt på adoptionen som något fult och skamfyllt under sin uppväxt då den inte fick föras på tal. En av intervjupersonerna pratade också om en förnekelse av hennes existens när det inte talades om hennes bakgrund utan att alla istället låtsades som att de inte visste att hon var adopterad. Ett intressant samband som inte alls kan generaliseras är det faktum att de två intervjupersonerna som av sina adoptivföräldrar inte fick lov att tala om sin adoption var båda svenskadopterade.

Även om denna undersökning har för få intervjupersoner för att kunna generalisera finns det dock ett intressant samband värt att nämna. Hos de intervjupersoner som deltagit i denna studie har de av dem som haft möjlighet och känt sig bekväma i att tala om sitt biologiska ursprung med sina adoptivföräldrar under sin uppväxt i mindre utsträckning känt ett stort behov, en längtan eller absolut velat träffa sin biologiska familj. De som inte fått lov att tala om sitt biologiska ursprung i sin adoptivfamilj har i denna studie beskrivit en större längtan av att få söka upp sin biologiska familj. Kanske är detta en tillfällighet, det är svårt att utesluta när så få intervjupersoner finns med i studien, eller också finns det faktiskt ett samband. Det kan också vara så som även vissa intervjupersoner nämnt att det är ganska personligt hur viktigt uppsökande av den biologiska familjen är, kanske är det så enkelt som en nyfikenhet.

Egna reflektioner

De saker som har förvånat mig mest är att de adopterade inte i sina berättelser uttryckt sig i form av att de vill ha information enbart för att de är nyfikna eller att de vill veta mer om sitt ursprung för att det indirekt är deras rättighet. Om alla andra (som inte är adopterade) vet, varför ska inte de ha samma rättighet? En del

av de adopterade har sökt information om sitt ursprung under lång tid och drivit långa processer med rättsväsendet för att få tillgång till diverse handlingar som har att göra med deras biologiska ursprung. På förhand tänkte jag mig att fler intervjupersonerna delvis skulle ha en större vilja av att söka sitt biologiska ursprung och att detta skulle vara mer självklart än vad många beskrivit, för alla har det inte varit självklart att de ska söka sitt biologiska ursprung, många har snarare beskrivit det som en bonus att få göra det eller ryckt på axlarna när jag frågat om betydelsen av att få träffa den biologiska familjen.

Jag hade också en tanke innan jag träffade intervjupersonerna om att de svenskadopterade i större utsträckning skulle känna och under sin uppväxt känt sig lugnare identitetsmässigt än de utlandsadopterade. På förhand tänkte jag mig att känslan av att man inte passar in utseendemässigt hos de utlandsadopterade skulle vara en större fråga än den visade sig vara. Några av de utlandsadopterade beskrev förvisso hudfärgen som en svårighet man arbetat med men inte i en sådan utsträckning som jag på förhand föreställt mig. Av de intervjuade var det ingen större skillnad mellan att vara svenskadopterad eller utlandsadopterad när det gäller hur svårt man hade det under uppväxten identitetsmässigt. Inte alla, men flera av intervjupersonerna talar om en markant identitetskras under tonåren. De svenskadopterade beskrev dock att hitta sina föräldrar som betydligt mer viktigt (vilket nämnts ovan) än de utlandsadopterade som mer såg det som en bonus om det skulle få lov att göra det eller i alla fall inte beskrev ett eventuellt möte som lika betydelsefullt som de svenskadopterade.

Referenslista

Andershed, A-K, Enebrink, P & Andershed, H. (2007) ”Normbrytande beteende bland internationellt adopterade barn- Riskfaktorer och interventioner”. I Carlberg, Margareta & Nordin Jareno, Karin (red.): *Internationellt adopterade i Sverige*. Stockholm: Gothia förlag

Barlebo Wenneberg, S. (2010). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber

Dashefsky, A. (1972) ”And the Search Goes on: The Meaning of Religio-Ethnic Identity and Identification” *Oxford University Press*, 33, 4, 239-245

Ehn, B & Öberg, P. (2011) ”Biografisk intervjumetod”. I Fangen, Katrine & Sallerberg, Ann-Mari (red.): *Många möjliga metoder*. Lund: Studentlitteratur

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet

Hall, S. (1999) ”Kulturell identitet och diaspora”. I Catharina Eriksson, Maria Eriksson Baaz & Håkan Thörn, (red.): *Globaliseringens kulturer: den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*. Nora: Nya doxa

Hammarén, N & Johansson, T. (2007). *Identitet: vilka är du?* Stockholm: Natur och kultur

Irhammar, M. (1997) *Att utforska sitt ursprung*. Lund: Studentlitteratur

Landerholm, L. (2003) *Adopterad. Lämnad. Vald. Och sen?* Finland: Alfabeta Bokförlag AB

Lindblad, F, Hjern, A & Vinnerljung, B. (2008) ”Internationellt adopterades livssituation, psykiska hälsa och sociala anpassning – belysning utifrån

registerstudier”. I Margareta Carlberg & Karin Nordin Jareno (red.):
Internationellt adopterade i Sverige. Stockholm: Gothia förlag

Lindgren, S. (2007) *Sociologi 2.0*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

Martinell Barfoed, E. (2008) *Berättelser om adoption*. Lund: Socialhögskolan,
Lunds Universitet

MIA (Myndigheten för Internationella Adoptionsfrågor) (senast uppdaterad
februari 2012). [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://mia.eu/> [2012-03-22]

Nordin Jareno, K. (2007) ”Fakta om internationella adoptioner”. I Margareta
Carlberg & Karin Nordin Jareno, (red.): *Internationellt adopterade i Sverige*.
Stockholm: Gothia förlag

Ritzer, G. (2009) *Sociologisk Teori*. Malmö: Liber AB

Stier, J. (2003). *Identitet: människans gåtfulla porträtt*. Lund: Studentlitteratur

Stigendal, M. (1999). *Sociala värden i olika sociala världar: segregation och
integration i storstaden*. Lund: Studentlitteratur

Svenska Akademin (2009). *Svensk Ordbok*. Italien: Svenska Akademin

Tv4, 2012, Spårlöst, 120311

Bilaga 1 - Informationsmail

Hej!

Mitt namn är Amanda Larsson och jag studerar till Socionom vid Lunds Universitet på Campus i Helsingborg. Jag är i slutskedet på min utbildning och skriver för närvarande på en C-uppsats. Uppsatsen handlar om hur man som adopterad ser på sin identitet. Just nu söker jag efter tänkbara intervjupersoner, vilket är anledningen till att jag kontaktar er. Kan ni förmedla några kontakter till mig som skulle kunna tänka sig att ställa upp som intervjupersoner i min undersökning?

Intervjuerna kan tänkas ta ca 45 min - 1 timme i tid och kan genomföras när intervjupersonen har tillfälle dvs. dagtid, helg eller eftermiddag. Plats är jag också mycket flexibel med och har inga problem med att flytta på mig för att göra det smidigare för intervjupersonen. Ämnet är som sagt hur man ser på sin identitet, men önskar man på förhand veta mer om vad jag planerar att fråga kan ett utdrag av detta mailas till intervjupersonen.

Viktigt är att intervjupersonen är minst 18 år gammal och känner sig känslomässigt bekväm med att prata om sin adoption med mig. Allt som sägs under intervjun är konfidentiellt och inget som jag för vidare vare sig muntligt eller skriftligt utan att aidentifiera personen. Intervjupersonens namn kommer alltså inte framgå i uppsatsen. Man kan som intervjuperson välja att avsluta sitt medverkande i uppsatsen när helst man vill. Intervjuer kommer tidigast att genomföras vecka 15 dvs. tidigast den 10 april. Bortsett från detta är jag som sagt öppen för intervjuer när helst intervjupersonerna har tillfälle. Jag är i behov av minst åtta intervjupersoner till min undersökning.

Känner ni några som skulle kunna vara intresserade? Mobilnummer och e-mailadress finns nedan.

Tack på förhand!

Med vänlig hälsning,

Amanda Larsson, Socionomstudent Campus Helsingborg

Mob: ****_*****

E-mail: *****

Bilaga 2 - Intervjuguide

Före intervjustart

Informera om konfidentialitet. Aidentifiering så väl muntligt som skriftligt.

Informera om samtycke. Fri att avsluta sin medverkan när man vill.

Bestämmer helt själv vad man vill delge.

Säga till om man av någon anledning känner sig obekvämt i situationen.

En del frågor kan tyckas vara lite konstiga. Anpassade att fungera för intervju med såväl svensk- som utlandsadopterad.

Diktafonen. Endast jag lyssnar av diktafonen. Ge sitt godkännande att använda diktafonen.

Några frågor?

SÄTT EV. PÅ DIKTAFONEN!

Övergripande

- ❖ Vad heter du?
- ❖ Hur gammal är du?
- ❖ Vad är din sysselsättning?
- ❖ Hur gammal var du när du adopterades?
- ❖ Var adopterades du ifrån?

Identitet

- ❖ Hur skulle du definiera ordet identitet?
- ❖ Hur skulle du beskriva din identitet, idag?
- ❖ Har din identitet alltid varit som den är idag?

- ❖ Har du någon gång under ditt liv haft svårt för att definiera vem du är?
  - Om ja, varför tror du? Hur har ditt psykiska och/eller fysiska mående varit pga. det?

- ❖ Funderar du någon gång på ditt biologiska ursprung?
  - Om ja, kan du beskriva vad det är du funderar på? Har du funderat mer eller mindre under olika perioder i livet?

- ❖ Har du någon gång under livet funderat över skillnader och likheter i utseende när det gäller dig och din biologiska familj?
  - Om ja, har du funderat mer eller mindre under olika perioder i livet?

- ❖ Har du någon gång under livet funderat över skillnader och likheter i egenskaper när det gäller dig och din biologiska familj?
  - Om ja, har du funderat mer eller mindre under olika perioder i livet?

- ❖ Tror du att din känsla av identitet varit annorlunda om du hade haft någon att känna igen dig i till dina egenskaper?
- ❖ Tror du att din känsla av identitet varit annorlunda om du hade haft någon att känna igen dig i till ditt utseende?

Kunskap om ursprung

- ❖ Har du kunskaper om ditt biologiska ursprung, dvs. t.ex. vilka dina föräldrar är och om du har några biologiska syskon?
  - Om ja, tror du att kunskaperna om ditt biologiska ursprung har gjort en skillnad för din känsla av identitet?
  - Om nej, skulle du säga att din känsla av identitet varit annorlunda om du hade kunskaper om ditt biologiska ursprung?
- ❖ Hur viktigt skulle du beskriva att det är att ha kunskaper om sitt biologiska ursprung för känslan av identitet?
- ❖ Hur ser du på valet som dina biologiska föräldrar gjorde, när de valde att adoptera bort dig?

Söka sitt ursprung

- ❖ Har du för närvarande kontakt med någon ur din biologiska familj?
- ❖ Har du sökt eller har du planer på att söka efter ditt biologiska ursprung dvs. din biologiska familj?
  - Om ja, varför valde du att/vill du göra det?
  - Om har sökt, har det förändrat dig på något sätt? Har det förändrat din identitet?
  - Om har sökt, har du efter att du träffat din biologiska familj enklare att definiera vem du är?
  - Om har sökt, skulle du säga att du efter mötet med din biologiska familj nu har en identitet/komplett identitet?
  - Om nej, skulle du vilja veta mer om ditt biologiska ursprung men utan att träffa din biologiska familj?
  - Om nej, tror du att du skulle se på din identitet annorlunda om du hade sökte ditt biologiska ursprung?
- ❖ Hur viktigt skulle du beskriva att det är att ha träffat sin biologiska familj för känslan av identitet?

Adoptivfamilj

- ❖ Hur skulle du beskriva att din uppväxt hos dina adoptivföräldrar varit?
- ❖ Har dina adoptivföräldrar tala med dig om ditt biologiska ursprung under din uppväxt?
  - Om ja, i vilken utsträckning?
- ❖ Har du under uppväxten i din adoptivfamilj känt dig bekväm med att tala om ditt biologiska ursprung med din adoptivfamilj?
- ❖ Fick du ett nytt namn av dina adoptivföräldrar efter att du adopterats?
  - Om ja, hur ser du på att du fick ett nytt namn?
  - Om ja, vad betyder ditt ursprungliga namn för dig?
  - Om nej, vad betyder det för dig att ha det namn som tilldelats dig innan du adopterades?
- ❖ Skulle du säga att ens namn är betydelsefullt för uppfattningen av identitet?

Adopterad i förhållande till samhället

- ❖ Har du någon gång känt att människor omkring dig uppfattat dig som invandrare?
  - Om ja, vad tycker du om det? Hur har det påverkat dig?
- ❖ Upplever du att du någon gång haft svårt att få arbete?
  - Om ja, hur har det påverkat dig?

Avslutning

- ❖ Hur skulle du beskriva att adoptionen påverkat ditt liv?
- ❖ Har du något du vill tillägga?